ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

15 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XIX — Број 288 — Субота, 6 јул 1957

МИКИ И НАХОД РИЋА

Прва жирафа у Француској

Жирафу дотад ниједан Француз није видео живу у својој земљи. Можда се понегде, испуњена сламом и прекривена прашином, могла наћи у природњачким кабинетима, где су је донели и оставили пустоловни путници. Не може се ни неким научницима замерити што су у то време давали нетачне описе ове животиње дуга врата, јер су је у то доба називали „камелеопард“, верујући да је настала укрштањем камиле и леопарда.

Због свега тога, на двору француског краља Шарла X завладало је право узбуђење кад је 1826 године примљена порука од египатског кедива Мехмеда Алије да је француском владару послао на поклон живу жирафу.

Једна двогодишња жирафа, висока четири метра, ухваћена је у Судану и доведена у александриску луку, где је укрцана на брод који је имао да је одвезе до Марсеља. Морнари су морали да пробуше рупу на палуби да би животиња, смештена у трупу брода, могла да провуче главу кроз њу и да се исправи. Али то нису биле једине муке морнара с њом.

Због свог осетљивог стомака, жирафа је храњена искључиво млеком. Зато су на лађу укрцане три краве, које су свакодневно давале 25 литара млека. И три момка који су се о њима старали били су на броду, а читавом експедицијом лично је управљао француски конзул у Каиру — јер то је била краљевска жирафа!

Брод са жирафом срећно је упловио у марсељску луку, 14 новембра 1826 године. Марсељци, који се иначе не узбуђују лако, приредили су јој буран дочек с ватрометом. Ту се дуговрата лепотица одмарала четири месеца. Али, тада се поставило питање: како жирафу одвести краљу? Железница у то доба још није постојала, а неким обичним колима превалити тако дуг пут било би за нежну животињу исувише опасно. Није остајало ништа друго него кренути — пешице.

Како је жирафи претстојало дуго и напорно путовање, конзул се бојао изненадних киша и захлађења, па је предузео мере предострожности: код најбољег кројача у Марсељу жирафи је сашивено одело! Било је непромочиво — уствари, премазано катраном — и закопчавало се уз врат. За заштиту главе била је скројена капуљача.

Двадесетог маја 1827, жирафа је у свом свечаном руху кренула за Париз. Пратили су је послужитељи, један ветеринар, један тумач (за египатске чуваре), њене три верне краве, двоја кола са сточном храном и житом и, најзад, један одред жандарма на коњима, који су се бринули о безбедности каравана.

Читав тај скуп превањивао је дневно 20 до 30 километара, тако да је до престонице ваљало путовати четрдесет дана. Успут, у селима и градовима, караван је изазивао неописиво узбуђење. Славолуци, цвеће, распуштене школе, радознали грађани — тако све до престонице.

Најзад је караван стигао до предграђа Париза. На улазу у Фонтенебло, данас Италијанска капија, жирафу је дочекала одушевљена маса и неколико озбиљних чланова Академије.

Остало је још само да се организује сусрет „жирафе од Судана“ и француског краља. Животиња је свечано доведена до замка Сен Клу, где јој је краљ предао букет ружа, који је жирафа са задовољством појела, а војвоткиња од Берија јој је ставила венац око врата. Затим се животиња настанила у зоолошком врту.

Више од годину дана у Паризу је владала мода „а ла жирафа“. Дугоногој животињи посвећене су многобројне приче и шансоне, па чак и један позоришни комад. Даме су носиле хаљине „а ла жирафа“, шешире „а ла жирафа“, фризуре „а ла жирафа“... У граду Неверу израђиван је порцелан са утиснутом сликом жирафе, а у Епиналу гравирани предмети су носили знак тог највишег животињског претставника.

Но, мода пролази и, мало помало, све се заборавља. Тако је, 1845, жирафина смрт остала потпуно незапажена. Она је угинула у двадесетој години, што је лепа старост за жирафу. Тврди се да је напуњена сламом и пренесена у Верденски музеј. За време Првог светског рата, борци су је однели у ровове, да би њоме плашили немачке војнике. Ту јој се изгубио сваки траг...

37 ГОДИНА после великог открића

Енглески лекар др Едуард Ценер објавио је 1789 године своје велико откриће о заштитном пелцовању против великих богиња помоћу маје крављих богиња. Ово калемљење крављим богињама први пут је примењено код нас 27 јануара 1826, кад је др Вито Ромита пелцовао Михаила Обреновића, сина кнеза Милоша. Међутим, службена „Правила о калемљењу против великих богиња“ објављена су код нас 8 јула 1839 године.

У то време у западној Србији владала је епидемија великих богиња, па је окружном лекару у Шапцу наређено да у угроженим крајевима изврши вакцинацију против ове болести. Ово прво калемљење извршено је делимично са успехом. Али, народ је показивао неповерење према овој новој мери заштите здравља. У опширном извештају о вакцинацији, овај лекар говори о отпору на који је наишао у селу Мишару. Тамо, између осталог, стоји:

„... Пошто се редња великих богиња у Шапцу стишала, продужио сам са пелцовањем у срезу посавском, где су се у неким општинама појавиле богиње.

Наишао сам у почетку на неке сметње. Народ од природе неповерљив није веровао да могу крављe богиње сачувати децу од природних богиња, бојећи се да ће деца од пелцовања тешко боловати.

У мишарској општини нађох место жена са децом једну гомилу оружаних сељака који се међу собом живо препираху. Нико се није макнуо да отвори капију авлије да ме пусти унутра. Ја им назвах бога — они ме и не погледаше. Мој поздрав не нађе отпоздрава. Остадоше сви неми. Ја уђох у судницу и тамо ми стари ћата Павле из Мијокуса рече како народ неће да се деца пелцују и да ће и силом томе да се одупру.

У том дође на коњу срески начелник, капетан Зарић. Беше то крупна људина у богатој турској ношњи. Он се поздрави са народом и запита зашто су дошли под оружјем.

Подиже се граја и урнебес: „Нећемо, нећемо пелцовање! Волимо сви погинути пре, тужићемо и тебе и доктора!“ Тек после дужих преговора и наговарања народ је пристао да се деца пелцују.“

„Природно је било ово страховање, наводи даље лекар у своме извештају. Свет није имао појма о овоме и сажаљевао је своју децу да се здрава и весела излажу калемљењу. Но, ускоро је свет имао прилике да се увери у корист калемљења. Деца пелцована осташе здрава, а непелцована допадоше богиња и помреше.

Било је примера да је мати која је дала своју децу калемити, а сама калемљена није, оставила ускоро иза себе сирочад, јер је умрла од богиња. Сећам се једног газде у Румској који је сву своју децу и задругу дао калемити — свега 11 лица — само он и његов љубимац синчић од три године осташе непелцовани: он и то дете умре од богиња, а цела пелцована задруга остаде здрава.

Овакви примери много су допринели да су родитељи после тога драговољно дали пелцовати не само своју децу но и саме себе“.

СИТНО, АЛИ ЗАНИМЉИВО

❖ Од мешавине азбеста и битумена, у Енглеској је начињена нова материја за покривање кућа. Она се показала као веома погодна не само за умерене и хладне, већ и за тропске крајеве. Поред тога, ова смеса је несагорљива и може се производити у разним бојама.

❖ Бор стар 4.000 година пронађен је недавно у Америци. То је по свој прилици и најстарије „живо“ биће.

❖ Соја се за последње две деценије највише гаји у Америци.

❖ Кад би се све флуоресцентне светиљке које су за последњих 18 година израђене у САД поређале у низ, образовале би светлу линију од Земље до Месеца и натраг.

❖ Рибље брашно које нема ни мирис ни укус на рибу произвела је једна фабрика у Јужној Африци.

❖ Обућа за снег боља но што је праве Ескими начињена је од веома лаког магнезијума протканог најлонским нитима.

ЖИВИ НА ВОДИ, А НОГЕ НЕ КВАСИ

Многи инсекти живе на површини воде, уствари на танкој скрами која се налази поврх свих бара, језера, река и мора. Ти инсекти су веома лаки. Ноге су им прекривене сићушним длачицама, које су увек суве. Неке од ових инсеката тешко је видети голим оком, док су други довољно велики да при кретању узнемире мирну водену површину.

КАО ДАНАС НАОЧАРИ...

Према речима чувеног француског природњака Жана Ростана, двехиљадите године употреба електронских мозгова — односно помоћних машина за памћење и мишљење — биће човеку толико природна као данас употреба наочара.

РОМАН ОД Г. ГОЛУБОВА

(1)

Тај необични догађај почео је као у неком авантуристичком роману...

У луку Понта-Делгада свратили смо само на два дана да бисмо попунили залиху поврћа и свеже воде. Први дан ми је прошао у лутању по лучким радњама и канцеларијама. Град нисам ни успео да разгледам. Запамтио сам једино да су плочници у њему били поплочани мозаиком од црних и белих цигала. Засутрадан ми је остало много необављених послова. Поред осталог, намеравао сам да интервјуишем професора Хигинса, који већ десет година живи као пустињак на тим острвима изгубљеним у океану. А после ручка наш „Викинг“ ће се поново отиснути на море.

И опет ће почети једнолики, као тиктакање часовника, живот на броду, где се дани састоје од смена и неприметно протичу уз звецкање епрувета. Опет ћемо читаве дане да се љуљамо на пловећим бовама сред пустог океана, опет ћемо батометрима вадити воду с разних дубина и стављати океану топломер под мишку. Извлачићемо узорке муља с морског дна, а затим ће наши научници, размазавши по стаклићима тај сиви и црвенкасти талог, са усхићењем да га посматрају кроз микроскоп, док ће се вечером у задимљеној кајути до промуклости препирати о стратиграфији слојева на океанском дну и о остацима амфибореалне фауне...

Досадно! Морам признати да сам сасвим друкчије замишљао истраживачки рад кад сам кренуо на ову експедицију. Сам назив „Норвешка атлантска експедиција Треће међународне геофизичке године“ изгледао ми је тада пун романтике. Звучао ми је као музика непознатих крајева: океан, Азорска Острва, Саргаско Море... А показало се да је то нешто сасвим друго: једноличне, као и сам океан, научне станице, пробе и микроскопи, плавкастосиви муљ из морских дубина и мокра ужад дрљаче од којих ме без престанка боли десно раме.

О чему да пишем? Ето, и ту једину вест коју сам данас послао својој редакцији уредник ће сигурно бацити у кош, гунђајући љутито: „Опет Олаф Свенсен бадаваједе хлеб...“ Да опевам Азорска Острва? Па ја их честито нисам ни видео. А и какво би се надахнуће могло родити у тој тропској ,влажној запари!

Бесмисленом се показала и моја романтична замисао да свратим у крчму „Морска браћа“. Њен сопственик потрудио се да тој „установи“ да изглед правог морнарског свратишта: почађавео камин (у коме тешко да су икад палили ватру), дрвена бурад уместо столица, на полицама дуж зидова прашином и паучином покривени модели једрењака, пригушена светлост. Али, све је то, поред сасвим модерног шанка с блиставим никлом и стаклом и великог електричног фрижидера који би изненада почињао да пишти и бруји, изгледало као жалосна пародија на романтику. Налазио се ту чак и један аутоматски грамофон, који је, срећом, ћутао.

Крчма је била пуста. Само је за суседним столом, уз чашу воде с ледом, седео неки сед Црнац лица унакажена ожиљцима и, мичући уснама, читао новине. У једном углу седела су три матроза и пијуцкала пиво.

Тамнопути шанкош брисао је, од досаде, прљавом крпом једну чашу и једносложним речима одговарао нешто човеку у сивом изгужваном оделу који је стајао пред њим. Нисам приметио кад је тај човек стигао. У сваком случају, није био ту кад сам ја дошао. Неколико пута бацио је поглед према мени и, прешавши руком преко рашчупане косе, несигурним кораком упутио се мом столу.

— Дозвољавате? — промукло ме запита.

Слегох раменима. Посматрао сам га док је седао. Старо одело које је одавно изгубило своју првобитну боју, прљава пругаста кошуља, накострешена проседа коса

и уморне очи пса који моли да му се нешто удели. Био је необријан, а јак задах препеченице и кесе под очима јасно су говорили да претерано ужива у алкохолу. Али, на његовом лицу било је исто времено још нечег; нека сенка снаге и племенитости.

— Ви сте с „Викинга“? — запита ме.

— Да.

— Новинар?

— А ви Шерлок Холмс?

— Ја сам доктор Ватсон, — савршено озбиљно одговори он. — Нешто сте записивали у бележницу. Само новинар може тиме да се забавља у једној крчми.

— Шта желите од мене? — прекидох га отсечно.

— Не љутите се. Ја сам заиста доктор Ватсон, мада, разуме се, не онај. Случајна подударност презимена. Џон Бојтон Ватсон, бивши лекар и, уопште, како видите и сами, бивши човек. Али, то није важно.

— Олаф Свенсен, — претстави се.

Тада се он, као да му је то потпуно довољно, окрену према шанку и викну:

— Еди, два вискија!

Можда је доктор Ватсон најмљен због колорита? Свеједно, за такву претставу вреди платити. И ја понових поруџбину.

Кад смо испили, он запита:

— Норвешка океанографска експедиција?

Климнух главом.

— То је оно што ми треба. Ви тражите Атлантиду?

— Не, — насмејах се. — Ми вадимо плавичасти муљ са океанског дна.

— То је то исто, — слеже он раменима. — Ви ипак маштате у души о томе да нађете Атлантиду. Она је тамо, на дну. Ја знам тачно где.

Све је то било бесмислено и ја већ почех да се нервирам.

— А шта ви овде радите? Сигурно сте чиновник у острвској управи? — запитах га раздражено.

— Не! Живим у хотелу „Сплендид“. И желим да одем са ових проклетих острва, где је с мојом астмом немогућно живети. Потребан ми је новац и желим да га добијем.

— Нажалост...

Но, он ме прекиде.

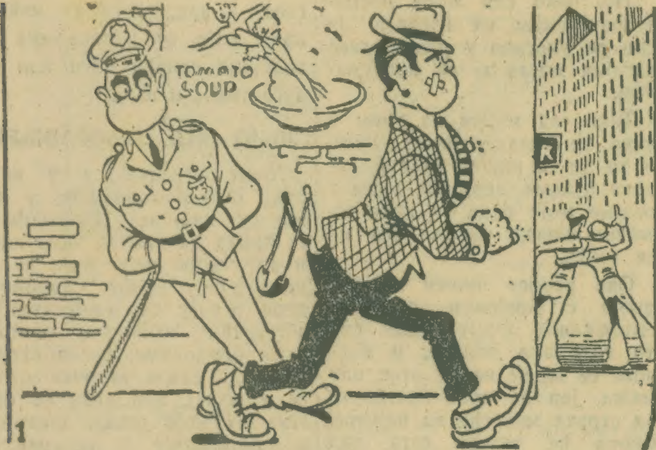
(Наставиће се)

КАО ДА СУ ДЕЛА ХУМОРИСТА...

Пошто се начин живота и људске потребе стално мењају, мењају се и узроци који су довели до доношења једног закона, тако да он, пре или после, постаје непотребан, а често и смешан. Има, тако, закона донетих пре сто и више година који у толикој мери изгледају невероватни да би се помислило како их је измишљао неки хумориста.

Шетња с праћком забрањена

Према једној давно издатој наредби у граду Вајчити, у држави Канзас, забрањује се сваком без разлике да се шета улицом с праћком у џепу. — У Иџипту, у Минесоти, забрањено је часовницима да касне или да иду напред. — У Глендејлу, у Аризони, аутомобили не смеју да се крећу уназад. — У Лос Анђелосу још није укинута стара наредба да деца не плешу на јавним местима на којима плешу одрасли.

Кокошке не смеју да носе јаја...

У Норфолку, у Вирџинији, кокошкама је забрањено да носе јаја између осам сати увече и четири изјутра. — У Маршалтауну, у Ајови, забрањује се коњима да пију воду за време пожара. Ако пију, њихов власник биће кажњен. — Онај ко има шимпанза, дивљу мачку, вука, тигра или змију отровницу, не сме да станује у Ривер Форесту, у Илиноису.

ДОЦНИЈЕ И РАДИ ЗАБАВЕ...

✪ Од најстаријих времена људи су употребљавали штуле. У почетку да би се помоћу њих кретали по мочварном земљишту, а касније и ради забаве.

✪ Белгиски град Намир, који су некад често плавиле две реке — Самбр и Меза — био је током неколико векова чувен по својим „шетачима на штулама". На штулама су ишли не само грађани, већ и војници. Тамо су чак приређиване тако-зване борбе на штулама, нека врста спортског такмичења, које су се састојале у томе што би се две групе, од којих је свака бројала по сто и више људи, трудиле да обори са штула што већи број противника.

✪ Године 1600, гувернер Намира обећао је надвојводи Алберту чету војника „који неће бити ни пешаци ни коњаници" и упутио му једну чету — на штулама. Надвојводи се толико свидела „војска на штулама" да је град Намир заувек ослободио пореза на пиво, што је у оно време претстављало знатну повластицу.

✪ У округу Ланду, у Гаскоњи, штуле се и данас веома много употребљавају. Доњи слојеви земљишта у овом округу непропустљиви су, тако да су сви нижи делови тла претворени у мочваре и блатишта. Због тога пастири, земљорадници и баштовани већи део живота проводе на штулама. Они штуле везују нарочитим ремењем испод колена. На метар и по од земље, на штулама се налази „узенгија" — упориште за стопало. Особе које су приморане да читав дан проведу на штулама обично носе уза се дуге мотке, које на врху имају комад широке даске: то им служи као столица, да приседну кад се од свог необичног ходања уморе.

✪ Човека на штулама називају у Ланду „чанг", што на гаскоњском дијалекту значи „дугоноги".

✪ У последњој четвртини 19 века, у округу Ланду често су приређиване трке на штулама. У тркама су учествовали и мушкарци и жене. Победник на једном од традиционалних годишњих такмичења превалио је на штулама 490 километара за 103 часа и 36 минута.

✪ У пролеће 1891 године, Силвен Дорион, пекар из Ланда, превалио је за 58 дана пут од Париза до Москве.

✪ Забележено је да је на штулама у више прилика прелажено преко брзака Нијагаре.

✪ На многим пацифичким острвима, нарочито на Маркиским, у току кишне сезоне домороци се често служе штулама.

✪ И, на крају... без штула се данас не може замислити ниједан прави карневал.

WALT DISNEY'S
Најзад — ЛУЛА МИРА

ЈЕДНОГ ДАНА, ДОК СУ ЉУДИ И ЖЕНЕ СПРЕМАЛИ СВОЈА КОЛА ЗА ДАЉИ ПУТ, НЕОЧЕКИВАНО СЕ ПОЈАВИЛА ГРУПА СИЈУКСА...
ПОГЛАВИЦА! ОСТАНИТЕ МИРНИ! НЕКА ОН УЧИНИ ПРВИ КОРАК!
НЕ ЗНА ЧОВЕК ДА ЛИ СЕ СМЕЈЕ ИЛИ СЕ ПОТСМЕВА!
ЗЛАТОКОСА МИРА И ЊЕНА ДВА ДРУГА НАИШЛИ СУ, ЗАНЕТИ ИГРОМ... ПОГЛАВИЦА СЕ УЗБУЂЕНО ПОКРЕТИМА РУКУ ОБРАТИО СВОЈИМ ПРАТИОЦИМА...
ПРЕ НО ШТО СУ ОДРАСЛИ УСПЕЛИ ДА ГА СПРЕЧЕ, ЈЕДАН ОД ДЕЧАКА СТАО ЈЕ ДА ИМИТИРА ПОГЛАВИЧИН ГОВОР ЗНАКОВИМА... СА ИНДИЈАНЧЕВОГ ЛИЦА НЕСТАО ЈЕ ОСМЕХ...
ТОМИ! ПРЕСТАНИ!
УВРЕЂЕНИ И БЕСНИ, ИНДИЈАНЦИ СУ СЕ ОКРЕНУЛИ И ОДЈАХАЛИ...
ВИДИШ ШТА СИ УЧИНИО!
НЕВАСПИТАНО ЈЕ ПОТСМЕВАТИ СЕ ИНДИЈАНЦИМА!
ТО ЈЕ БИО ГЛАВА СИЈУКСА... ПОГЛАВИЦА ВУЧЈИ БРАТ... И ЊЕГОВ СИН, МАЛИ ГРОМ!
НЕ ЖЕСТИ СЕ, ХЕНК! ДЕЧАК НИЈЕ НИШТА ЗЛО МИСЛИО!
ДА, АЛ'ОВА ЗЕМЉА ПУНА ЈЕ ГРОБОВА ОНИХ КОЈИ ТАКОЂЕ НИСУ НИШТА ЗЛО МИСЛИЛИ!
НАСТАВИЋЕ СЕ

„ГОЛУБ" — ЈЕДАН ОД ПРВИХ ДЕЧЈИХ ЛИСТОВА

„Голуб" је био лист за српску младеж. Његов први и дугогодишњи уредник био је Јован Благојевић, учитељ. „Голуб" је почео да излази 1879 у Сомбору, једанпут месечно, у издању књижаре Миливоја Каракашевића. Он је био један од првих и најбољих дечјих листова. Многи наши доцнији угледни научници и писци почели су се први пут јављати са својим књижевним радовима у „Голубу". Овај популарни лист престао је да излази 1914 године.

СФИНГЕ ИЗ ВАНГАРОА

На северозападној страни Новог Зеланда налази се залив Вангаро. Он је заштићен

двема каменим „животињама" којима је море дало облик сфинге. Окренуте једна према другој, ове сфинге дају утисак као да се боре.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Географске занимљивости о нашој земљи

Површина наше земље износи 255.804 квадратна километра. Од тога на поједине републике отпада: на ужу Србију 56.165, на Војводину 21.506 и на Косовско-метохиску Област 10.690. У свему, Народна Република Србија заузима простор од 88.361 квадратни километар. Хрватска има површину од 56.553 квадратна километра, Словенија 20.226, Босна и Херцеговина 51.139, Македонија 25.713 и Црна Гора 13.812.

Крајње тачке у нашој земљи. Крајња тачка на северу је општина Петровци-Шаловци, срез Мурска Собота, Словенија; на југу општина Асамати, Охридски срез, Македонија; на истоку Берово, Штипски срез, Македонија; на западу Кобарид, срез Горица, Словенија.

Острва са површином од преко 7 квадратних километара. У нашој земљи има 36 острва која имају површину већу од седам квадратних километара. Међу њима је највеће острво Крк, чија површина износи 407,9 квадратних километара. Највећу висину, тј. највиши врх, има острво Брач — 778 метара. Иначе, острва од преко седам квадратних километара иду овим редом, од највећег до најмањег: Крк, Брач, Црес, Хвар, Паг, Корчула, Дуги Оток, Мљет, Раб, Вис, Лошињ, Пашман, Ластово, Шолта, Уљан, Корнат, Чиово, Олиб, Молат, Вир, Муртер, Уње, Силба, Шипан, Иж, Жут, Жирије, Сеструњ, Привић, Дрвеник, Ист, Плавник, Зларин, Маун, Шћердо и Бриони Вели.

Планински врхови преко 2.000 метара. У нашој земљи има 102 планинска врха од преко 2.000 метара. Највиши је Триглав, у Јулиским Алпима, у Словенији — 2.863 метра. Најнижи међу овим врховима је Чаушица, у Стогово-Планини, у Македонији, чија висина износи 2.005 метара.

ШТА ЈЕ МАТАМОРО?

Матаморо је шпанска реч, а у буквалном смислу значи — „убица Мавара". Матаморо је био омиљена личност у старој шпанској комедији; то је био шпански војник-лажљивац који прича своја јунаштва и подвиге, који се, уствари, никада нису догодили.

У ботаничком смислу матаморо је име за већи број биљака које су по изгледу веома опасне и отровне, а уствари нису.

ГИГАНТСКИ БУДА ИЗ КИА-ТИНГА

Некад давно, Кинези су исклесали ову фигуру Буде у

једној пећини у својим југозападним планинама.

Пре педесет столећа

Харфа, музички инструмент који је и данас популаран, би-

ла је позната још пре 5.000 година.

ЗАМРЗНУТЕ РЕКЕ И ПОМОРАНЏЕ

Наша земља је углавном планинска, а највећа низија је Панонија. Такав рељеф условио је разноврсну климу. У Приморју влада јадранскосредоземна клима, с топлим летима и благим зимама, у Струмичкој котлини и долини Вардара влада јегејскосредоземна клима, с топлим летима и благим зимама, у Панонској Низији континентална клима, са жарким летима и суровим зимама. Остали предели имају умерено континенталну климу, с топлим летима и умерено хладним снеговитим зимама. У високим планинама наићи ћемо на алпску климу, а у котлинама на питому жупску климу. Таква клима условила је, опет, и разноврстан биљни свет, као и неке необичне природне појаве. У пределима средоземне климе, у Приморју, у долини Вардара и Струмичкој котлини наићи ћемо на јужно воће: смокве, поморанџе ,лимунове, док се зими велике панонске реке замрзавају и лед просечно влада 30 дана у години, те престаје сваки лов и риболов.

ЈАПАНЦИ СУ СВЕ ВИШИ

Контролна мерења извршена над пет милиона јапанских ђака показала су да су и дечаци и девојчице од 12 година за читав сантиметар и по виши од својих вршњака из 1936 године. Сем тога, тежи су просечно за један килограм.

СВЕТЛОСТ НАВИЈА ЧАСОВНИК

У Америци је начињен часовник који „навија" светлост. Довољно је да у току 24 часа буде изложен сунчевој светлости, или пак светлости јаче електричне сијалице, па да после тога ради читав месец.

НАЈБРЖА РИБА

Назив „риба-једрењак" најбоље одговара овој рибљој врсти (истиофорус) која живи у топлијим водама Атлантика, јер има дуж леђа вертикално пераје налик на једро. Ова ри-

ба сматра се за најбржу „пливајућу животињу", јер је у стању да пређе 100 јарди (91,44 метар) за три секунда, што одговара брзини од око 112 километара на час,

ДВАПУТ РОЂЕНА

Били смо у позоришту и, док је глумац говорио дужи монолог из „Хамлета", затворила сам очи да бих га боље чула, уствари — да бих га боље видела. Наједном, отац ме је тихо, уздрхталим гласом, запитао:

— Да ниси уморна? Зашто си склопила очи?

Очево неспокојство није ме зачудило, јер се навршило тек два месеца откако се догодило чудо — откако сам, после две извршене операције, прогледала, мада сам рођена слепа. Од те друге операције моји родитељи живе у неком срећном узбуђењу, али бар десет пута на дан претрну од страха мислећи да сам поново изгубила вид. Ако кажем: „Мама, где си оставила со?", она дотрчи у кујну сва уплахирена и, уместо да одговори на моје питање, гледа ме право у очи док не схвати да ми се ништа непријатно није догодило.

И отац ме сваки час пита:

— Зашто си затворила очи? Да те не боли глава? Јеси ли уморна?

Ја га умирујем, смешећи се. Мени је сасвим добро, али треба ме разумети, јер сам била слепа пуне 23 године. Све до пре два месеца мој свет се налазио у мраку. У помрчини сам чула прве гласове, прве звуке музике, у тами сам се дотакла првих предмета, првих лица, и цела моја личност образовала се у потпуном мраку. Зато, у позоришту или на концерту, с времена на време осетим потребу да спустим очне капке, да бих боље чула музику или да бих боље осетила и видела оно што садржи једно драмско дело. Тада чујем и оно што други не чују, осећам што остали не осећају. Кад отворим очи, боје и лепоте облика поново ме опчине и тада ми се чини да постајем друга. За сада, ја сам необично створење, физиолошко чудо, које је слепо али види!

Док куцам на писаћој машини, што сам научила за време слепоће, не смем да погледам на супротан зид, јер знам да ћу се одмах збунити. Исто се догађа ако посматрам прсте док свирам на виолини или на клавиру, јер још нисам научила односе у простору. Никад раније, док сам била слепа, нисам полупала толико посуђа као за ова два месеца откад видим. Нека не изгледа чудно што боље уденем конац кад склопим капке него ако гледам иглу. Нико не може да схвати колико је моје спокојство кад склопим очи и заroним у свет таме, који је толике године био мој једини свет.

Чим сам прогледала, лекар ми је рекао да ће ми најтеже бити да схватим простор. И заиста, првих дана по мом другом рођењу била сам просто запањена грубошћу предмета који су ме окруживали. Зачудила сам се колико жута боја вређа осећање, колико црвена „дречи", колико је плава „тешка". Боје су буквално ударале по мом телу, тако да сам замолила родитеље да ми собу обоје црно, што они, наравно, нису учинили. Предмети су вређали моје очи, а усто сам се плашила да ћу се са свачим сударити. Била сам спокојна тек на пољани. Догађало ми се да пружим руку некоме који је десет метара далеко, или да се машим хаљине која је у другом крају собе. У шетњи кроз Булоњску Шуму имала сам утисак да се стабла „бацају" на мене. Грчевито сам тада стезала очеву руку, док ме је он умиривао. И данас, мада сам се научила много чему, ноге су ми велика сметња. Као слепа, зачас бих нашла столицу и брзо бих села. Сада морам да пипам и да седам с великом опрезношћу.

Пре неко вече догодило ми се нешто врло занимљиво. Док сам с прозора посматра-

ла пун месец, главом сам правила кругове. Тек сам тада схватила оно што су ми раније говорили наставници: да је чуло вида усавршено чуло пипања, а да је чуло пипања почетни облик чула вида.

Откако сам прогледала, направила сам доста разних погрешака. Например, моја пријатељица Сесил отишла је на летовање десет дана пошто сам оперисана. Кад се вратила, нисам је препознала. Она је потрчала да ме пољуби, али сам ја устукнула.

— Зар ме не познајеш? — узвикнула је она зачуђено. — Ја сам Сесил!

Затворила сам очи: у мојим ушима одјекнуо је њен глас и — препознала сам је. Кроз мене је прострујало радосно осећање што се налазим крај ње и одмах сам је загрлила.

Неки пут личим себи на људе који су с другима разговарали пуних 20 година, али само телефоном. У силној збрци лица која преда мном играју, да бих постала свесна ове или оне драге особе треба да склопим очи и да се сетим њеног гласа. Тек тада изазивам у свести ликове које сам раније познавала.

Чини ми се да ћу целог живота задржати свој досадашњи смисао за распознавање гласова. Као слепа, распознавала сам људе по ходу и говору. Слушајући их, погађала сам њихов карактер, шта осећају, говоре ли истину. Разликовала сам најмањи дрхтај у гласу и умела сам да га тумачим. Чим би неко изишао из наше куће, рекла бих, например, мајци:

— Овај човек није говорио истину! Он вечерас неће отпутовати!

Због тога су родитељи имали обичај да ми кажу:

— То је твој други вид.

Уствари, они су се варали, јер вид је вид. При разговору, они су ценили људе по изразу лица, покретима руку или према држању, а нису обраћали толику пажњу на глас, што сам ја чинила. Глас је, међутим, од изванредног значаја за упознавање људи.

Једна од мојих погрешака била је и та што сам свакога упорно гледала у очи. То је њима било непријатно.

— Не гледај тако своје госте! — говорио ми је отац.

— Али, годинама сам слушала како замерате онима који, док говоре, не гледају другог у очи! — одговорила сам.

Но, иако сам људе посматрала, нисам их гледала. Ја сам се уносила у њихов глас да бих могла да их протумачим.

Тако сад морам да учим и како се гледају људи. Учим и то да се ништа не сме дирати рукама. Јер, чим уђем у радњу моје руке се инстинктивно машају онога што ми се свиђа.

Ове редове пишем на машини с Брајовом азбуком, склопљених очију, како сам то годинама чинила, и плашим се да не наиђу отац или мајка, јер ће опет претрнути од страха мислећи на најгоре. Скоро ће четири сата, кад долази наставник да ме научи читању и писању, чиме ћу се потпуно изједначити с вама осталима. Та помисао ме и плаши и радује, али ипак — морам да напустим навику затварања очију. Иако је мој живот у мраку имао своје чари, и ја у њему била срећна, мораћу да се прилагодим новим околностима, сасвим новом животу, јер — зар нисам по други пут рођена?

*

Тако гласи писмо девојке која је 23 године била слепа. Зна се само да је она кћи једног вишег француског службеника, чије име није обелодањено.

ЈОНИ су узрок доброг расположења и ПОТИШТЕНОСТИ

Да ли се у топле, влажне дане осећате потиштени, а добро расположени кад је време ведро и свеже? За такву, безразложну, потиштеност, као и за добро расположење, „одговорни" су јони у ваздуху. Тако бар тврди писац једног чланка у „Часопису америчког удружења лекара".

Ваздушни јони су честице са електричним набојем. Позитивно наелектрисани јони долазе из горњих слојева атмосфере, као производ судара честица космичких зракова, сунчевог зрачења и других електричних феномена ван атмосфере; негативно наелектрисане јоне образују радиоактивни гасови настали распадањем радијума и торијума у земљиној кори.

У нормалној земљиној атмосфери постоји равнотежа између броја позитивних и негативних јона. Још 1931 године стручњаци су открили да повећан број једних или других јона у ваздуху има упадљиво различито дејство на људе. С позитивно јонизованим ваздухом долази осећај гађења, главобоља и умор; с негативним јонима оптимизам, добро расположење, трпељивост, а код астматичара и особа с високим крвним притиском осећај знатног олакшања. Последњих година, медицинска пракса се користи терапеутским својствима негативно јонизованог ваздуха да би се олакшало болесницима који

пате од поменутих болести. За то се употребљавају нарочити уређаји, такозвани јонгенератори.

На природну равнотежу броја позитивних и негативних јона у ваздуху утичу разне појаве које је кваре; ето, у том поремећењу равнотеже лежи утицај временских прилика на наше расположење. Однос позитивних и негативних јона зависи од ваздушног притиска, температуре, влажности, ветрова, загађености ваздуха и удаљености од великих водених површина.

Честице угљеника и прашине у загађеној атмосфери великих градова и индустриских центара везују и држе негативне јоне, остављајући на тај начин сувишак слободних позитивних јона. Кад је време топло, влажно и кад нема ветра који би односио штетне честице заједно са слободним позитивним јонима, човек, баш због тог сувишка позитивних јона, осећа умор и главобољу.

У слободној природи, пак, и у близини мора, број позитивних јона знатно је мањи, што повољно утиче на расположење и опште стање организма. У то да позитивни и негативни јони, односно поремећена равнотежа између броја једних и других, делују на човека, већина стручњака чврсто верује. Међутим, у чему је суштина тог дејства још им није познато.

И ово је мода

Ови „костими" становника Централне Аустралије ишарани су цртежима израђеним кречом на мишицама и грудима. Фризуре су им веома сло-

жене. Имају облик куле с крстом, а завршавају се кићанкама које су направљене од материје сличне коси или од дуге траве и перја.

ЈО-ЈО НИЈЕ ЗАБОРАВЉЕН

Дечје играчке су у неку руку огледало времена у коме су настале. Произвођачи се труде да погоде укус деце и да створе робу која ће имати добру прођу. Савремена деца играју се минијатурним моторним возилима, васионским бродовима, хеликоптерима, итд. Старе играчке одлазе у музеј, али ипак не све. Има их које остају омиљене из генерације у генерацију. Таква играчка је и јо-јо. Она се појавила још 1928 године, сасвим случајно. Шетајући се улицама Лос Анђелоса, амерички „краљ" дечјих играчака Луј Маркс видео је како неки Филипинац бритвом деље округао комад дрвета. Заинтересован, сачекао је да види шта ће од тога испасти. Кад је дрвени котурић био готов, Филипинац је за њега везао канап, по коме је он, вођен човековом вештом руком, стао раздрагано да поиграва, час доле, час горе. Из те примитивне играчке, којом су се од памтивека забављали становници Филипина, родио се јо-јо, од кога је досад продато преко сто милиона комада, а израђује се и даље, јер га поручују са свих страна.

НАЈБОГАТИЈА РИБОЛОВНА ПОДРУЧЈА

Овде ћемо изнети најбогатија риболовна подручја у нашој земљи. Морским риболовом код нас се бави око 18.000 људи, а најбогатија риболовна подручја налазе се у водама око острва Виса, Корната и уз западну обалу Истре око Пореча и Ровиња, где се налазе и наше највеће фабрике сардина. Улов у 1955 години износио је 13.575 тона.

ЧУДАН НАЧИН ПОДРАЖАВАЊА

Не верујте накострешеним „бодљама" ове гране. То је,

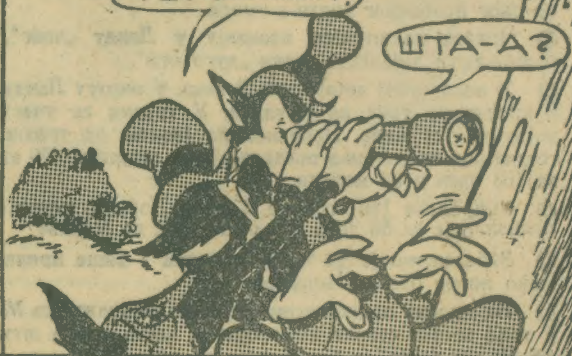

уствари, једна врста америчких скакаваца који, припљубљени уз дрво, потсећају на бодље.

МУДРАЦ ИЗ КУМИНА

Познати амерички филмски режисер Алфред Хичкок имао је током своје каријере безброј занимљивих сусрета. Један од њих, можда најупечатљивији јер га се Хичкок често сећа, догодио се у једном забаченом кинеском селу.

Предмет који ми је привукао пажњу и толико ме опчинио да сам једва могао да се усретсредим на Чанга, владара малог села Кумина, био је један огроман бронзани лустер. Висио је над самом његовом главом, обешен о излизано уже од кудеље које је полазило из средине високе лучне таванице.

Лустер, начињен од неколико хиљада бронзаних плочица састављених у мозаик, упијао је а затим расипао светлост неколико великих свећа. Био је тежак бар пола тоне и изгледало је да се лагано њише. А ипак га је држало само једно танко, излизано уже.

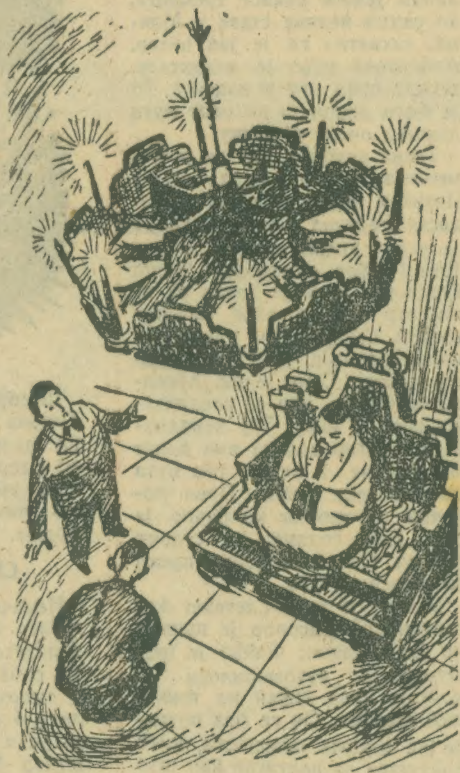
Дошао сам у искушење да зграбим свог водича за кимоно и да му кажем: „Чувај се! Пашће!“ Али, нисам то учинио, јер се водич у том тренутку дубоко поклонио и почео да говори о сврси моје посете брзим, домаћим дијалектом. Наиме, тражио је у моје име дозволу да употребим Чангово живописно село као место одигравања радње филма који сам намеравао да снимим.

Кад је мој водич и тумач завршио своје излагање, настала је тишина. Најзад је Чанг извукао руке из својих широких рукава, погледао ме дугим погледом и почео да говори, правећи између речи прилично дуге паузе.

Изненада, усред његовог говора, зачу се нека грмљавина и хука као да је земљотрес. Запрепашћен и уплашен, отскочио сам уназад и готово сам оборио свог тумача при покушају да га повучем и спасем несреће. Велики пас, који је дремљиво лежао крај Чангових ногу, скочи и, престрашен, потрча да се негде сакрије. Лустер се њихао као помахнитао.

Овог пута сам заиста викнуо: „Пази! Пашће“! Али, стари Чанг је храбро наставио свој лагани говор, чак и не погледавши навише.

Тада сам схватио, пошто су се грмљавина и хука настављале, да то неки воз пролази близу куће и да се лустер љуља од јаког треперења ваздуха. Воз се удаљавао, његова бука се стишавала, лустер се све мање љуљао и најзад је стао.

Кад је стари Чанг завршио своје слово, поново је скрстио руке и затворио очи. Мој водич ми даде знак и ми напустисмо одају. Чим смо се нашли у дворишту, ја га запитах:

— Зашто Чанг седи испод тог лустера. Зар не зна да му је живот у сталној опасности?

Водич слеже раменима с фаталистичком равнодушношћу.

— Он је веома храбар и мудар човек. Пре двадесет година, господар једне суседне области намисли да себи потчини село Кумин и околину и пошаље свог емисара, предлажући Чангу да се покори без проливања крви. Кад су емисара извели пред Чанга, он је, као и ви данас, одмах приметио велики лустер. Чангов одговор на захтев за предају био је само једно оштро „не“. Емисар је био толико импресиониран Чанговом храброшћу да је саветовао свом господару да одустане од рата, тврдећи да становници Кумина, који имају тако неустрашивог вођу, не могу бити побеђени.

— А шта је Чанг мени одговорио? — запитах водича.

— Он ни сад не жели да његово село ма на који начин буде узурпирано. Жао ми је.

Доцније сам често мислио на храброг Чанга. Али, тек после седам година указала ми се прилика да поново посетим Кумин. Чуо сам да је Чанг умро — природном смрћу — и одлучих да разговарам с новим управитељем села. Опет ме је мој водич увео у мрачну зграду, опет се мој поглед задржао на огромном лустеру који се њихао на, сад још излизанијем, ужету. Али овог пута, испод њега, у столици исклесаној од камена, седео је један много млађи човек, који није имао браду. На моје запрепашћење, овај је био Американац.

Изнео сам му разлог своје посете и он ми овога пута без посредства тумача одговори:

— Свакако да можете да се послужите Кумином. Бићемо почаствовани тиме.

У даљем разговору нисам могао да се уздржим а да му не кажем:

— Ја разумем да је један Кинез, задојен својом источњачком религијом и фатализмом, могао да ризикује свој живот и да селом управља седећи испод овог лустера који се сваког тренутка може срушити. Али, како ви можете да чините то исто?

Американац устаде, одведе ме мало у страну и мирно рече:

— Некад сам био здравствени инспектор у Сједињеним Америчким Државама. Дошао сам овамо пре тридесет година и заволео сам ово село. И пре тридесет година Чанг ме је замолио да провучем челичну жицу кроз средину овог танког ужета о коме лустер виси...

Случај је покварио лепе планове...

Средином четрдесетих година прошлог века родила се једна нова република — Тексас. Читава Европа желела је да стекне њену наклоност. Француска, са својим дугим искуством у дипломатији и колонијалним питањима, прва је предузела одговарајуће кораке.

Из Париза је кренуо један од тада најспособнијих француских дипломата, шармантни — мада нешто ћудљиви — гроф Алфонс де Салињи, са задатком да закључи уговор који би од нове републике начинио блиског савезника Француске. Тај француски корак био је примљен с несумњивим задовољством, јер је нова република непосредно пре тога упутила једној париској банци молбу за замашан зајам.

Де Салињи је стигао с помпом неуобичајеном чак и за амбасадоре великих сила. Водио је са собом мноштво послуге, ергелу чистокрвних коња, шефа кухиње, а у својим путничким ковчезима донео је чак и планове за зграду француске амбасаде. И док се величанствена зграда подизала, он је с пратњом живео у „Крчми код вола“.

Али, случај је покварио све ове лепе планове. Једна крчмарева свиња увукла се у грофову шталу и стала да се слади кукурузом. Грофов коњушар, који је затекао свињу усред те гозбе, зграбио је виле и њима убио незваног госта.

Разгоропађен, крчмар је улетео у одају где су грофове слуге у том тренутку седеле за вечером, зграбио првог на кога је наишао и стао да га туче.

— Хоћеш да убијаш моје свиње, а? — грмео је он. — Научићу ја вас странце да не дотичете више моју имовину!

С тим речима избацио је претученог човека из крчме.

Де Салињи је био тешко увређен. Извињење крчмара, који се брзо стишао, није ништа помогло. Гроф је тражио формално извињење од — министра иностраних послова. Тај његов захтев био је одбијен. А сенат нове републике, повређен таквим ставом француског амбасадора, одбио је да ратификује већ склопљени уговор између две земље.

— Врло добро, — рекао је на то де Салињи блед од срџбе. — Враћамо се у Француску, а што се тиче зајма, господо, — он се, изговарајући те речи, круто наклонио — под овим околностима немогућно је да вам га дамо!

Гроф и његова пратња напустили су земљу. Нова република обратила се за помоћ на другу страну. После неколико година, она је сасвим приступила свом новом савезнику — Сједињеним Америчким Државама, као једна од њених савезних држава.

Отада је протекло више од једног века.

Али, у граду Остину и сад стоји велелепна зграда у француском стилу, стара амбасада грофа Алфонса де Салињија, као успомена на краткотрајну Републику Тексас, чију је судбину, бар донекле, „одлучила“ једна гладна свиња.

Џиновски атомски воз

Совјетски часопис „Гудок“ донео је обавештење о пројекту професора Покровског да се изгради атомски воз и пруга која би пресецала масив Хималаја. Пруга би била дуга више хиљада километара и спајала би главни град Републике Киргизије, Фрунзе, с Делхијем у Индији. Пролазећи кроз Кашмир и Кину, она би се провлачила кроз најбрдовитију област Азије. Према овом пројекту, шине би морале бити удаљене 4,50 метра једна од друге, што значи трипут више него у земљама Западне Европе. Локомотива, тешка 80.000 килограма добијала би погон од нуклеарног реактора и развијала би снагу од 100.000 киловата.

У појединим земљама досад је усвојено више пројеката атомских локомотива, међу којима се нарочито истичу немачки и амерички. Међутим, још ниједан није остварен, јер није поуздано решено питање здравствене заштите лица која ће на њима бити запослена.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

НЕ БРИШИТЕ СУЗЕ!

Здравствено стање једне особе може се делимично установити на основу хемиског састава њених суза, тврди Олива Феде Ериксон, специјалиста за очи Стенфордског медицинског факултета.

Код здравих особа однос између лизоцима, глобулина и беланчевина изгледа 30:40:30. Тај однос се мења ако човек оболи, и то према врсти болести. Олива Ериксон испитала је промену хемиског састава суза и везу између те појаве и артритиса, реуматичне грознице и глаукома. Током идуће године она намерава да ту своју технику примени на дијагнозу менталних и ендокриних обољења.

Да би се код једне особе утврдио хемиски састав суза, није обавезно да она плаче. Довољно је увући мали комадић нарочитог филтерпапира под доњи капак па да се овај натопи сузном течношћу.

На идеју да проучава везу између суза и болести доктор Ериксон дошла је захваљујући томе што је код себе и многих својих пацијената приметила извесне непријатне промене вида уочи појаве каквог телесног обољења.

Потпуно отсуство суза, као и њихова преобилност, сигуран су знак да је неки орган или део тела оболео, уколико није у питању нека специфична очна болест.

ГАЖЕЊЕ ЦРЕПУЉА

Гажење црепуља звао се један нарочити женски посао у старо време у области Нишаве. Тај посао жене су обављале у слободно време. Наиме, скупило би се по неколико сусетки, те би накопале погодне и добре земље, коју би наквасиле и ногама добро изгазиле. Од тако умешене земље израдиле би неколико црепуља, које би најпре просушиле на ваздуху, а затим око огњишта или у топлој пећи. То се радило највише у селима где није било пећи за печење хлеба, али и где је било, јер је у кући увек требало по неколико црепуља.

НИ ЈЕДАН ОД ХИЉАДУ

Шведска се по броју писмених свакако налази на првом месту у свету. У овој земљи на хиљаду становника долази мање него један који не зна да чита и пише.

НАЈВЕЋИ И НАЈСКУПЉИ ХОТЕЛ

Највећи хотел на свету је „Конрад Хилтон“ у Чикагу, у коме би гост морао да проведе преко осам година ако би хтео да преспава по једну ноћ у свакој од његових соба. Ово џиновско здање има 3.000 соба с купатилима, 2.000 службеника, 73 телефониста, 72 лифтбоја и десет лекара. Хотел има 25 лифтова, који сваког дана извуку на његових 30 спратова преко 100.000 особа.

Најскупљи хотел на свету, „Фонтенебло“, налази се у Мијами Бичу, у САД. За његово подизање утрошена је вредност од шест милијарди француских франака. За једно ноћивање у просечној соби плаћа се 12.350 француских франака, а у апартману 61.250 франака. У овом хотелу на сваког госта долази један и по службеник. Хотел има сопствено пристаниште, које може да прими педесет мањих бродова. Двадесет детектива брину се о безбедности богатих гостију који овде отседају.

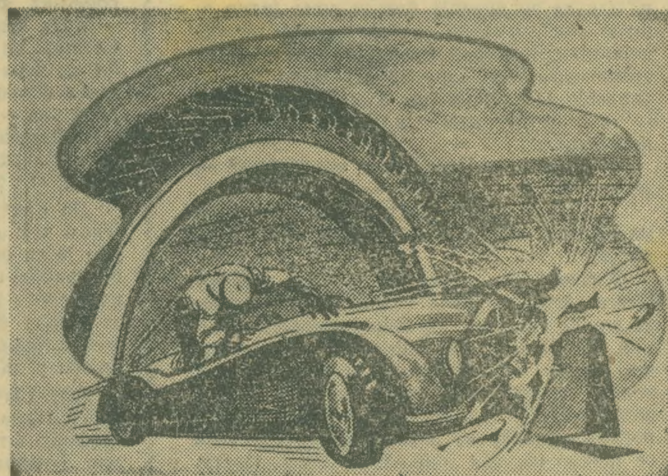

Најопаснији спорт

Аутомобилизам је најопаснији од свих спортова. Сваке године десетине људи плаћају животом неустрашивост за воланом тркачких аутомобила. Недавна смрт француског шампиона Луја Розијеа као да је хтела да потврди да најбољи исто тако често гину као и они слабији. За време велике трке за пехар Салона, у Француској, били су довољни влажна стаза и лак поветарац на окуци па да се паклено возило, које је осетљивије од дечјег тротинета, занесе и преврне. Нестало је још једног „изазивача смрти", како публика назива ове јунаке асфалтираних стаза чије двобоје прати с језом у срцу. И после сваке нове жртве поново се поставља питање да ли аутомобилске трке треба ограничити и спасти те људе који се авионском брзином крећу по земљи. Да ли су то само усијане главе и да ли се њихове жртве исплате?

Значај аутомобилизма за напредак технике и усавршавање возила није мали. После сваке трке возачи пренесу инжењерима понеко ново искуство, омогућивши им тиме да уведу нова побољшања. Иначе, возачи су најчешће људи изванредних особина — хладнокрвни, издржљиви, упорни и готово увек одлични другови. Такви и морају бити они који свакичас гледају смрти у очи. Присебност и мирноћа не смеју се изгубити ни у најтежим тренуцима, јер само тако возач може спасти себе и друге кад ситуација свима већ изгледа безнадежна.

Аутомобилске трке постају све популарније. Док је пре Првог светског рата, чак и оним највећим, присуствовало једва неколико стотина гледалаца, већ око 1930 године било је трка које је пратило преко 100.000 посматрача. За време највеће италијанске трке „Хиљаду миља", која се одржава сваке године, милиони људи одушевљено поздрављају смелу вожњу најбољих аутомобилиста на свету.

Трка за пехар Салона још и данас важи као најопаснија за возаче. Ове године, поред Француза Розијеа, на истој окуци погинуо је и мање познати Швајцарац Муси. Та окука била је кобна и за чувене аутомобилисте оца и сина Аскари. Прво је отац, Антонио Аскари, погинуо за време трке која је одржана 26 јула 1936. Двадесет година доцније, 26 маја 1956, његов син Алберто неустрашиво је јурио стазом на којој му је отац изгубио живот. Његова најмодернија тркачка кола могла су да развију двапут већу брзину од аутомобила у коме је погинуо Антонио. И, на истој окуци, Албертово возило скренуло је са стазе и после „лета" од преко десет метара сурвало се у море. Срећом, возач је остао неозлеђен.

Четири дана после овог догађаја, требало је да се одржи главна трка за велику награду Монца. Пријатељи су саветовали младом Аскарију да не учествује на њој. Није их послушао. Он није знао за страх и није се плашио смрти. Упорно је тренирао за претстојећу трку. Приликом једног таквог тренинга, на окуци велике стазе у Монци, захватио га је јак ветар. Албертова рука је задрхтала, можда први пут у животу. То је било довољно да овог пута доживи очеву судбину.

Таква судбина као да је намењена већини ових људи. Познати француски аутомобилиста Рејмонд Сомер погинуо је услед квара машине, а Пјер Вимиј због непажње једног гледаоца. Дуга је листа са именима жртава овог опасног спорта. Смрт најпре вреба оне најистакнутије, који јој највише пркосе. Само један, Аргентинац Фанђо, још се некажњено игра с њом. Тај ненадмашни мајстор волана има данас 44 године и већ је три пута био светски првак. Први тркачки аутомобил направио је сам, 1936 године, од старих делова. Отада је добио преко 40 највећих трка.

У чему је тајна „летећег Аргентинца"? Одговор је прилично једноставан: Фанђо је најопрезнији аутомобилски ас који је икад виђен на тркачким стазама. Он се без потребе не излаже опасности, нити покушава да постигне оно што прелази границе моћи његове машине и његовог организма. Па ипак, он никад не би постигао своје успехе да није најупорнији и највећи борац аутомобилских стаза данашњице.

ВЕРОВАЛИ или не...

ГОТОВИ ШЛЕМОВИ

Домороци Џилбертових Острва долазе до шлемова на тај начин што једноставно одеру кожу једној риби која уместо крљушти има по читавом телу оштре бодље.

СВЕ ПО ЧЕТИРИ

Немачки владар Карло IV живео је у 4 престонице, у 4 палате од по 4 собе; свака соба имала је 4 улаза; у свакој је било по 4 стола и 4 свећњака. Одело му је увек било у 4 боје. Говорио је 4 језика; женио се 4 пута. Јео је 4 пута дневно и сваки оброк му се састојао од 4 јела, а усто је пио 4 разне врсте вина. Своје царство поделио је у 4 дела, а војску у 4 корпуса. Наименовао је 4 војводе, 4 маркграфа, 4 маршала и 4 генерала. Крај његове самртничке постеље стајала су 4 лекара.

КАТЕДРАЛА БЕЗ КАТЕДРАЛЕ

У месту Катедрали, у Калифорнији, нема катедрале, па чак ни најобичније црквице. Не зна се откуд овом насељу то име.

СВИ НА НОВУ ГОДИНУ

Стара Алек Херберт из Бро Брица, у Америци, има сина, унука и праунука који су сви рођени на дан Нове године.

СКУПО ЛЕЧЕЊЕ

Град Багха, у Индији, претставља седиште једног великог поседа који се састоји од 42 села. Читаво то имање добио је од краља Јехангира један путујући врач-свештеник зато што је

краљевог сина, који се био прејео на некаквој гозби, излечио од болова у стомаку.

ТРИ ПИТАЊА

Поводом пуштања у атмосферу вештачког сателита, који ће на висини од 510 километара сваких 90 минута обићи једанпут око наше планете, постављено је питање како тај сателит, кад достигне највишу висину, тј. кад престане даље да се пење, не падне на Земљу под дејством њене привлачне снаге. На то су научници дали следећи одговор:

— Тачно је да би вештачки сателит, достигавши висину од 510 километара, пао на Земљу кад би био испаљен у вертикалном правцу. Јер, чим би се зауставио — а зауставио би се услед Земљине гравитације — почео би да пада натраг. Али, он ће бити избачен не вертикално увис, већ укосо, тако да ће, кад се буде попео на одређену висину, његова хоризонтална брзина бити довољна да развије потребну центрифугалну силу која ће бити равна привлачној снази Земље, те ће се те две силе одржавати у равнотежи.

На питање: да ли између Земље и Месеца постоји нека тачка у којој би избачени предмет лебдео? — ови научници дали су потврдан одговор. На том месту привлачна снага Земље равна је привлачној снази Месеца, па би, нашавши се тамо, предмет лебдео, али не за дуго, јер би разни фактори, као што је кретање Земље и Месеца, покварили равнотежу и предмет би пао било на Земљу, било на Месец.

Треће питање тиче се васионских путовања. Пошто је Месец удаљен од Земље 408.000 километара, авиону који би летео брзином од 1.700 километара на час било би потребно 240 сати, тј. десет дана, да стигне до њега. Како би људи издржали такво једно путовање?

— Између планета не би се могло путовати авионима, већ само ракетама — гласи одговор. — Њихова почетна брзина морала би бити бар 12.750 м. у секунду, јер је то минимална брзина потребна за савлађивање привлачне снаге Земље. Тако би путовање до Месеца трајало не десет дана, већ око 9 часова.

И то је последица рата

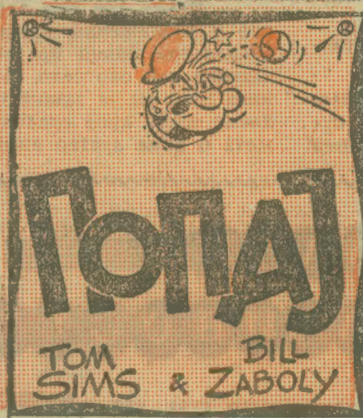
Према саопштењу британског Министарства здравља, једна од психолошких последица Другог светског рата јесте повећана потрошња алкохола у Енглеској. Због тога је повећан и број обољења од чира у желуцу и рака. Према званичним статистикама, од 25 одраслих Енглеза само се седморица, а највише деветорица, могу похвалити организмом који није начет алкохолом. Виски и џин, пића која се поред пива веома много троше, претстављају и најштетнију врсту алкохола по здравље човека.

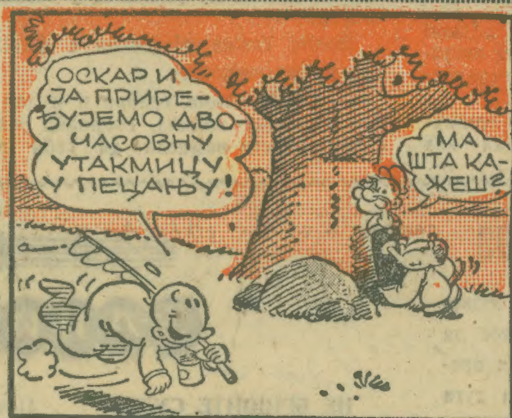
БЕСПЛАТНЕ ИГРАЧКЕ ПО ХОТЕЛИМА

У њујоршким хотелима од недавно је организована једна нова служба, која већ даје добре резултате: родитељи који са својом децом тамо отседну могу из својих соба, у свако доба, да телефонирају дирекцији и да затраже играчку коју њихово дете зажели, и то играчку према његовом узрасту, полу и тренутној ћуди. Услуга је потпуно бесплатна. Директор једног великог хотела објаснио је новинарима да се његовом предузећу потпуно исплаћује трошак за играчке, пошто се клијенти, родитељи, много мање нервирају док су деца забављена игром, а деци, опет, много ређе пада на памет да кваре уређаје у соби или у купатилу, јер су потпуно обузета новим играчкама.

ЕНГЛЕЗИ ВОЛЕ СЛАТКИШЕ

Енглези су људи који се радо баве статистикама. Недавно су, например, тачно израчунали колико годишње читава нација поједе чоколаде и бонбона, управо колико новца изда за слаткише. Из тих података види се да су у прошлој години Енглези појели чоколаде и бонбона за 10 милијарди динара више но у претпрошлој.

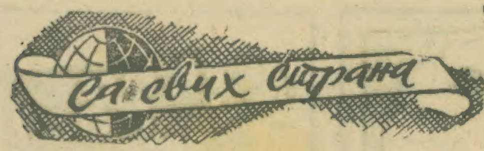

АТОМСКА БАТЕРИЈА У СТАНУ

Један амерички инжењер усавршио је атомску батерију за загревање станова, која, заједно са уређајима за заштиту од атомског зрачења, стаје 350.000 франака. Известан део енергије издваја се за рад хладњака, затим за загревање воде за купатило и кујну, а други део за радијаторе, чија температура може да изнесе до 107 Целзијевих степени. Једно пуњење атомске батерије горивом стаје 108.000 франака и траје шест година, што значи 18.000 франака годишње за једну већу зграду. Према данашњој цени огрева у Француској, загревање атомском батеријом за 80 отсто је јевтиније. За рад ове батерије искоришћују се отпаци уранове руде из великих атомских пећи.

★ ★ ★

НЕАНДЕРТАЛЦИ СУ БИЛИ ЉУДОЖДЕРИ

У једном од својих радова, немачки професор универзитета Херберт Улрих пише: „Према последњим испитивањима костију које су нађене 1856 године, изгледа вероватно да су само неке од њих, а не цео скелет, нађене у фелдхоферској јами. На лобањи се могу видети ожиљци од удараца, као и на горњем делу бутне кости. Откривени су зарези и на левој лопатици. Све то дозвољава да се мало више поверује у претпоставку о људождерству неандерталског човека. Међутим, његов канибализам био је религиозног карактера и обављао се искључиво над умрлима".

★ ★ ★

ШТАП ЗА ПЕЦАЊЕ — ОД СТАКЛА

Још 1942 године, један француски инжењер, иначе страстан пецарош, одлучио је да уместо штапа за пецање од трске начини штап од слојева стакла. Пробе су успеле, али услед рата није могло да дође до масовне производње. Данас је у Француској производња штапова за пецање од стакла постала масовна. Само за САД израђено је 20 милиона комада.

★ ★ ★

ОКАМЕЊЕНЕ ЖИВОТИЊЕ ОД ПРЕ 350 МИЛИОНА ГОДИНА

У Паризу је отворена изложба коју су организовали дански стручњаци за океанографска истраживања. Поред многобројних необичних животиња, пронађених у великим дубинама мора, ту се налази и један мекушац чије откриће има велик значај, јер је последњи живи претставник врсте која је, како се мисли, изумрла пре више милиона година. Други слични примерци ове врсте нађени су искључиво као фосили камбрије и силура, што значи да су живели на нашој планети пре отприлике 350 милиона година.

★ ★ ★

МЕХАНИЧКЕ РУКЕ МОГУ И ДА БРИЈУ

Механичке руке које научници у Енглеској употребљавају за рад са радиоактивним материјалом у нуклеарним институтима толико су прецизне да могу и да обрију човека, без и најмање посекотине. Наравно, ове „руке" раде под пуном контролом научника, која се постиже помоћу специјалног електронског уређаја.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ДО ПОСЛЕДЊЕ ТРУНКЕ СНАГЕ

У Физиолошком институту у Милану могла се ових дана видети необична слика. У једном углу велике дворане за опите, три младића, везаних руку и ногу, настојали су на све могуће начине да изиђу из једног базена. Недалеко од њих, друга тројица бесомучно су окретали педале на бициклима који су били учвршћени за тле. То су чинили све док нису пали онесвешћени са својих седишта. Истовремено, неколико младића обављало је тешке физичке послове у херметички затвореној соби у којој је температура у почетку износила 50 степени, да се наједном спусти на 10. И они су ослобођени ових мука тек кад су од умора попадали на под. За све то време професор Маргарија, шеф катедре за физиологију човека, надгледао је рад и правио белешке.

Младићи који без роптања подносе ове напорне опите добровољно су се јавили за њих. Сви су они студенти медицине. Професор покушава да утврди границе физичке издржљивости људског организма подвргавајући ове своје „заморчиће" раду под ненормалним условима, какви би се, например, могли стећи у току будућих међупланетарних путовања. Професор Маргарија ограничава се засад на следећу констатацију: „Физичка исцрпеност сама за себе уопште не постоји: она увек произлази из недостатка хране, сна или чега другог".

СЕЋАЊЕ НА ПРОШЛОСТ

Свашта се чује у свету, па и ово. Један канадски лекар-неуролог вели да наш мозак прима и слаже претставе свих догађаја у животу, стварајући неку врсту кинотеке. Многе појединости из овог филма одавно смо заборавили, а да бисмо их се сетили треба надражити мозак неким малим електричним ударом. Као пример, овај лекар наводи једну жену која је увек чула извесну музику кад би јој се надражило одређено место на мозгу. Занимљиво је да је сваки пут доживљавала исто узбуђење, као да ту музику први пут слуша. Он помиње и случај једног урођеника из Јужне Африке који је био оперисан у Монтреалу. Кад би му надражили мозак на једном месту, он би сваки пут јасно чуо смех свога брата, иако је знао да је далеко од њега.

БИОСКОП НА РЕЦИ

На обали реке Лимате, која пролази кроз Цирих, начињен је биоскоп. Огромно платно налази се под ведрим небом, тако да пливачи и они који се возе чамцем, као и шетачи са друге обале, могу лепо да посматрају филм. Претставе се дају сваке вечери. За време приказивања филма обуставља се саобраћај на реци и у оближњим улицама.

ОДЕЛО ЗА СВАКО ВРЕМЕ

У Енглеској је израђено одело које се може носити у свим сезонама. Оно је непромочиво и добро штити од ветра. Материја од које је одело начињено има у себи шупљине испуњене ваздухом, који служи као изолација. Овакво одело је много топлије од одела начињеног од обичног вуненог штофа.

ПЛАСТИЧНА МАТЕРИЈА ЗА АВИОНЕ

Према мишљењу неких стручњака из Лос Анђелоса, ускоро ће пластична материја играти велику улогу у изградњи авиона. Данас већ постоје пластичне масе које могу да издрже доста високу температуру, па није искључено да ће оне кроз кратко време бити употребљене за облагање авионских комора за сагоревање, излазних цеви и осталих делова у којима се стварају високе температуре.

ШТА ЈЕ ПАНМЕЛОДИОН?

Панмелодион је музички инструмент на коме се производе тонови помоћу металних шипки.

РАМАДУ

Рамаду је назив за једну врсту финог француског сира који се прави од овчијег млека, а израђује се у Пиринејима.

ПО ЧЕМУ ЈЕ ШРАПНЕЛ ДОБИО ИМЕ?

Шрапнел је енглески назив за артилериско зрно чија је шупљина испуњена куглицама, које кад се распрсне има страшно дејство. Ово зрно добило је име по проналазачу, енглеском артилериском пуковнику Хенрију Шрапнелу (1761—1842).

СЕРУМ ЗА ПРОМЕНУ БОЈЕ КОЖЕ

Француска Академија наука објавила је да је сада могућно, употребом једног нарочитог серума, црну кожу претворити у белу и обратно. Приликом контролних лабораториских опита са овим серумом, научници су успели да у потпуности елиминишу црни пигмент из једне групе гусака.

У КИНИ ПРОНАЂЕН ФОСИЛ ДИНОСАУРА

Како јавља пекиншки радио, у подножју једне планине у Холуану, у провинцији Сечуан, пронађен је фосил диносаура. Глава и врат фосила дуги су седам метара. Према процени кинеских стручњака, кад сви делови буду ископани фосил ће бити дуг укупно 30 метара.

ВЕШТАЧКИ ВИЗОН

Сада ће бунду од „визона" моћи да носе и особе скромнијих прихода, јер неће стајати више од 30 — 40 хиљада динара, уместо неколико милиона. Начињена од орлона и других вештачких влакана, ово „крзно" има све карактеристике природног. Гледано с даљине од неколико метара, оно се не може разликовати од правог визона.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Чудни Кинез

Колико овај Кинез има година? То ћете лако утврдити ако саберете цифре помоћу којих је нацртано његово лице.

(Кинез има 33 године.)

Велика риба

Рибар Панта хвалио се друштву: „Ухватио сам пре неки дан једну ве-е-е-е-ли-ку рибу. Уосталом, израчунајте сами колика је била: глава јој је имала 20 сантиметара у дужину, реп је био колико глава и половина трупа, а цела риба била је двапут дужа него реп и глава заједно".

Решите нам сада колико је ова риба дугачка. За сваки случај, свој одговор упоредите са нашим решењем.

(Риба је била дугачка 160 сантиметара.)

Колико кћери?

Био једном један цар, па кад виде да му се ближи крај позове своје кћери и рече им: „Имам један ковчежић и у њему зрна бисера, која желим да вам поделим на једнаке делове. Ти, — обрати се најстаријој — добићеш једно зрно бисера и седми део остатка. А ти, — рече другој — добићеш два зрна бисера и седми део остатка"... Трећа је имала да добије три зрна бисера и седми део остатка... итд.

Колико је кћери имао цар и колико је зрна бисера било у ковчежићу?

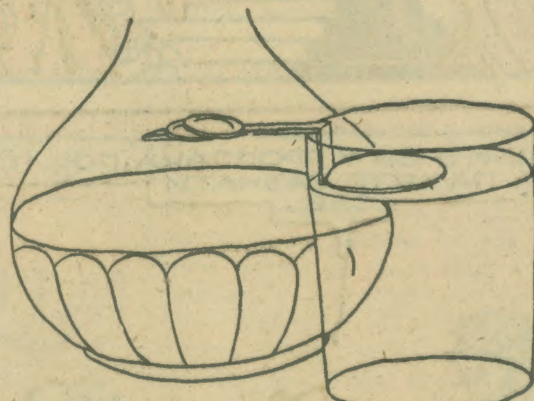
(Одговор: цар је имао шест кћери, а у ковчежићу је било 36 зрна бисера.)

Четири стрелца

Четири стрелца гађају стрелом у мету, али је само један погодио. Који? Ако боље загледате, видећете и сами, без наше помоћи.

ЗАХВАЉУЈУЋИ АТХЕЗИЈИ...

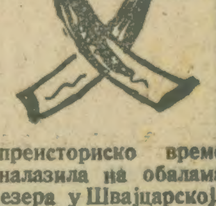

Од чвршћег картона исеците правоугаоник, који пресавијте на два места и прилепите за круг од картона (види слику). Пресавијени део картона који стоји вертикално у чаши не сме да буде дужи од пет сантиметара. Ставите картон с кругом у празну чашу и подесите равнотежу тако да и најмањи новчић који се спусти на картон може да подигне круг. Сипајте затим у чашу воду, тако да круг остане на њеној површини. Зачудићете се кад видите колико ћете терета, односно новчића, моћи да ставите на правоугаоник а да се равнотежа ни најмање не поремети. Круг остаје на воденој површини јер се за њу држи силом која је у физици позната као атхезија.

... Ескими имају једну врсту оружја сличног јужноамеричкој боли којим се служе за убијање птица. Бола је шпанска реч и значи „лопта". Оружје којим се служе јужноамерички Индијанци састоји се од једне до три камене кугле ушивене у кожу и повезане ремењем.

... игра пиљцима веома је стара. У једном фрагменту, Софокле приписује изум пиљака (астрагалон) Паламеду, потомку краља Вела, који је у Тројанском рату научио своје сународнике Грке да се играју њима.

... вашари су се одржавали још у Старом веку. Одржавање вашара обично се поклапало с временски утврђеним великим скуповима — религиозним, војним или спортским. Тако се, например, уз олимписке игре обично одржавао и вашар.

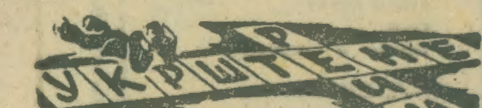
... у јужним покрајинама Аустралије и Јужне Америке месо се конзервира на тај начин што се исече на танке каишеве, натрља мало шећером, а затим суши на сунцу.

... у Јужној Африци расте једно дрво, у науци познато као „окотеа булата", које се зове смрди-дрво. Име је добило по томе што се од њега, кад му се скида кора, шири јак, непријатан задах. Иначе, смрди-дрво спада у најбоље, најотпорније и најлепше индустриско дрво, тако да се употребљава као замена за тиковину.

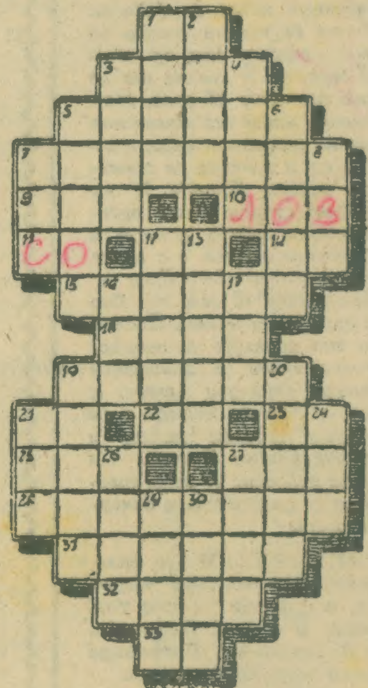
... тигар се, по правилу, не пење на дрвеће. Али, забележени су случајеви кад су се и тигрови пели на дрвеће. Они то чине гоњени страхом, например за време великих поплава.

... још људи преисториског доба обрађивали су слоновачу, дајући јој најразличитије облике. Најстарији примерци обрађене слоноваче откривени су у насељима која су се у преисториско време налазила на обалама језера у Швајцарској.

Водоравно: 1) слово грчке азбуке; 3) женско име; 5) цвет; 7) сукоб, судар; 9) инсект из породице опнокрилаца; 10) срећка; 11) зачин; 12) град у Србији; 14) лична заменица; 15) трошак око вођења једног предузећа; 18) врста путне исправе; 19) оптичка справа; 21) заменица; 22) иницијали шведског хемичара, проналазача динамита; 23) два самогласника; 25) друге; 27) скраћеница за јединицу електричне енергије; 28) познати италијански филмски режисер; 31) врста свилоруних оваца; 32) град у Француској; 33) негација.

Усправно: 1) шаховски израз; 2) део пушке; 3) кућа у природи; 4) уточиште; 5) планина у Далмацији; 6) држава у САД; 7) птица певачица; 8) група скандинавских богова (мит.); 12) споредан оброк; 13) животиња из реда дивљих говеда; 16) узвик; 17) снажан; 19) алгебарски израз; 20) град у Босни; 21) персиски краљ (549—529 пре наше ере); 24) орган чула вида (множ.); 26) град у Западној Немачкој; 27) држава у Азији; 29 старо име Ирске; 31) део главе.

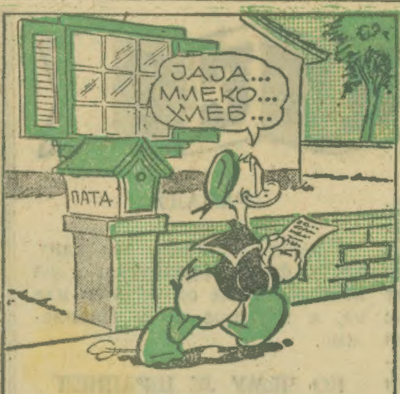
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) По; 3) јела; 5) горила; 7) Колубара; 9) ала; 10) сет; 11) ту; 12) Т(рифковић) К(оста); 14) на; 15) Букуља; 18) мали; 19) „Каљуга"; 21 ла; 22) ак; 23) до; 25) ада; 27) Бак; 28) Боговина; 31) камила; 32) чело; 33) ра.

Усправно: 1) Перу; 2) Олиб; 3 јола; 4) алас; 5) голуб; 6) арена; 7) кат; 8) Ата; 12) ткаља; 13) кулук; 16) ума; 17) Љиг; 19) „Кадок"; 20) Адана; 21) Лаб; 24) ока; 26) агач; 27) било; 29) Омер; 30) вила.

ПАЈА ПАТАК

БОЉЕ ДЕСЕТ ОДЈЕДНОМ

— Препоручила бих вам овај шешир, — вели продавачица Белки. — Ово бело перо на њему чини вас пет година млађом.

— Истина? Додајте онда још једно перо!

УТЕХА

— Безобразлук! Сваког дана пењем се бадава на пети спрат због рачуна који никако нећете да платите!

— Умирите се, — стишава Пера Ждера разгневљеног повериоца. — Неће то још дуго трајати. Идућег прсог селим се у партер ове исте зграде.

НЕЗГОДАН ПАЦИЈЕНТ

— Ваше стање је врло озбиљно, — вели лекар Паји. — Морате одмах оставити дуван.

— Али, ја у животу нисам попушио ниједну цигарету, — изненади се Паја.

— Хм... Онда не смете да пијете алкохол.

— Ох, докторе, ја још нисам окусио ни капи.

— То је добро. Само, и кафа је такође отров. Њу морате престати да пијете.

— Па ја је никад нисам ни пио.

— Ала сте ви незгодан пацијент, човече, — ражести се лекар. — Шта онда да вам забраним?

Који је ОДГОВОР тачан

МИНЦА је:

народни назив за једну болест
стари новац
село
речица у Словенији

АКУМНИКУМ је:

стари назив за правне зборнике
име једног племена
римска тврђава
тропско дрво

БАГРИНА је:

игра
биљка
место
река

ОДГОВОР

МИНЦА се звао бакарни дубровачки новац. Реч долази од немачке речи Münze. Латински назив је follarus. Минца се почела ковати по свој прилици још од краја 13 века, па је кована све до прве половине 17 века. Најстарије минце су имитација позних римских новаца, а коване су у почетку за приватан рачун. Доцније је на предњој страни минце претстављано мушко попрсје с ловоровим венцем, а с друге стране готско слово R са четири звезде. И овај тип био је више пута мењан. Последњи тип показује на предњој страни главу с ловоровим венцем, окренуту налево, и натпис Moneta Ragusii, а на наличју градску капију и потпис Civitas Ragusii. Од друге половине 17 века ковали су се уместо минце бакарни солди.

АКУМНИКУМ је било првобитно келтско насеље, а доцније римска тврђава, у Доњој Панонији, код данашњег Петроварадина или Сланкамена.

БАГРИНА је врста винове лозе са црвеним бобицама. Даје одлична бела вина. Распрострањена је у Крајини, у Србији, а у осталим крајевима је била ретка.

Пустоловине Малога Џонија

МОРНАРА ТОМАТРАУТА И КИНЕЗА ШАНГ-ЛИНА

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика", штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Тек. рач. бр. 101-Т-935 поштански фах број 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 700 полугодишња 350; за иностранство: годишња 1.000, полугодишња 500 динара. — Рукописи се не враћају.